

Blanca Estrella Ruiz Ungo

“EMAKUMEEK EZ DUTE BIZIA ARRISKATU BEHAR NORBAITEK BORTXATZEN DITUENEAN”

Hankak “ongi itxi” al zituen galdetu zion Gasteizko epaile batek sexu eraso salatzen joan zen emakumeari; eta ez da kontu isolatua. Salaketa jarri eta ondorengo prozesu judiziala bortitza izan ohi da. Hala uste du Blanca Estrella Ruiz Ungok, Clara Campoamor elkarteko zuzendariak. Beraiek izan dira hain zuzen ere gertatutakoa salatu dutenak. Ruizek argi ditu gauzak Gasteizen jazotakoaz, prozesu judizialez eta horrek sortutako kalteez.

Malen Aldalur Azpillaga
@malenaldalur

Justizia inpartziala omen da.

Legeari ez zaio ezer falta, justizia soilik.

Hankak ez zituela “ongi itxi” leporatu zion epaileak. Ezetz esatea ez al da nahikoa?

Ezetz, ezetz da. Biktimak ez du zertan bere bizitza arriskuan jarri. Kontatu behar duena da ezetz esan zuela, eta ezezagun batek, edo berarekin garrardo bat hartzen egon zen lagun batek bortxatu egin zuela. Gasteizko epaileak hankak ondo itxi al zituen galdetzeak ezetz ezetz dela dioen teoria pikutara bidaltzen du. Hobeto ulertzeko “igogailuko bortxatzailearen” adibidea jartzten dut beti: kartzelatik askatu zuten zigorra bete aurretik, eta irtendakoan

MARISOL RAMIREZ / ARGAZKI PRESS

Valladoliden 54 emakume bortxatu zituen eta 11 Salamancan; eta bi hil zituen. “Nahi baduzu hil egingo zaitut”, “aurre egiten badidazu hil egingo zaitut” bezalako esaldiak esaten zizkien emakumeei; hala kontatu zidaten haien familiakoek. Denek entzun zituzten esaldi horiek eta denak bortxatu zituen, baina gainerakoak behintzat bizirik daude.

Erresistentzia edo biziraupena.

Defendatu zirenak heroiak izan ziren, baina haien gurasoek ez zituzten heroiak nahi, alabak bizirik nahi zituzten. Emakumeek ez dute bizia arriskuan jarri behar norbaitek bortxatzen ditueanean, ezetz esatea nahikoa behar luke izan. Eta horregatik, halako esaldiek argi erakusten dute sentsibilitaterik eta formakuntzarik eza. Ez dakite zer den bortxatua izatea. Zerbait jakingo balute ez litzaieke inoiz burutik pasako halako galderarik egitea.

Emakumezkoa zen epailea.

Lehengo batean galdetu zidaten ea gizonzkoa balitz halako adierazpenik egingo lukeen, eta argi erantzun nien ezetz. Epaile gizon bati ez litzaioke burutik pasako halako adierazpenak egitea, badakielako jan egingo luketela, ez beste ezerengatik. Emakume batek egin ditu adierazpenok, eta geuk bakarrik altxatu dugu ahotsa.

Bortxaketak justifikatzeko maiz erabili izan dira aitzakiak, hala nola, emakumearen janzkera. Baina antzeko justifikazioak epaile baten ahotan esanguratsuak dira.

Gogoan dut Katalunian “Kataluniako minigona” deituriko kasu bat egon zela, zeinetan emakumeak gonamotza jantzita izateak epaiketa baldintzatu zuen. Beste kasu bat Murtzian. Epaileak ez zuen erasotzailea zigortu, bortxaketaren aurretik biktimari erasotzailearekin taberna batean muxuak ematen ikusi zutelako. Zentzurik gabeko bi epaiketa izan ziren; eta horregatik hasi genuen “ezetza, ezetza da” kanpaina, gerora instituzioek ere erabili dutena.

Prozesu judiziala bigarren bortizkeria aldia izan daiteke?

Bai. Errudun sentiarazten zaituzte, galdera gutxi eta kontu eta sentsibilitate handiz egin beharrean, galdera bat bestearen atzetik egiten dizute. Onartezina da, izan ere, badaukagu biktimaren es-

“Uste dut fiskalek berebiziko garrantzia dutela bortxaketa kasuetan eta ez direla euren lana ondo egiten ari. Fiskaltzak zuzenbide estatua ordezkatzan du, eta beraz, biktimari”

“Epaile gizon bati ez litzaioke burutik pasako halako adierazpenak egitea, badakielako jan egingo luketela, ez beste ezerengatik”

tatutua zeinetan argi azaltzen den harkikoa izan behar den jarrera, bereziki tratatu txarretan eta bortxaketetan. Clara Campoamor elkarteak Gasteizko salaketan jarri du bertako paragrafo bat.

Galdeketa aipatu dituzu.

Itaunketa erasotzaileari egin behar zaio, ez biktimari. Gertatutako guztia azaltzen du biktimak salaketa jartzerakoan, hortik aurrera galderak erasotzaileari egin behar zaizkio. Bukaeran, agian epaileak zalantzak izan ditzake, eta orduan, gertatutakoa egiaztatze aldera, biktimari galdera bakan batzuk egitea ez zait gaizki iruditzen. Baina erasotzailea galdekatu ondoren, eta noski, sumarioa irakurri eta gero. Izan ere, nik uste Gasteizko epaile honek ez zuela salaketa irakurri ere egin.

Salaketarekin hasi besterik ez da egiten, beraz, prozesua.

Gasteizko Udaltzaingoan jarri zuen salaketa, gertatutakoa zehatz-mehatz kontatu zuen, behin eta berriz. Goizeko 11:00etan eman zioten hitzordua epaitegian eta arratsaldeko 16:00etan hartu zuten. Ordu horietan leihorik gabeko gela itxi batean egon zen bera bakarrik,

eta eskerrak, gutxienez, gela batean itxaron zuen, ez baita beti hala izaten. Batzuetan korridoreetan lagatzen zaituzte eta erasotzailea eta haren gertukoak pasatzen ikusi behar dituzu behin eta berriz.

Eta azkenik epaiketa.

Bai. Eta gainera, hankak itxita eduki al zenituen entzun behar. Onartezina da, eta hori gutxi balitz ez zioten urruntze agindurik eman. Zertarako balio izan zuen orduan prozesu guztiak? Biktimari bermeak eman behar zaizkio, eta gisa honetako epaiketekin ezinezkoa da bermeak ziurtatzea.

Badirudi justiziak lupa erasotzailearengan jartzen duela, eta ez erasotzailearengan.

Lehen aipatu bezala, behin eta berriz egiten zaizkio galderak biktimari. Erasotzailearen abokatuak bere hitza zalantzan jarri nahi du, eta hori gutxi balitz, sarri, epaileak ere paper bera jokatzen du. Emakume batek eraso udaltzaingoan salatzen badu, elkarte bati laguntza eskatzen badio, epailetara joaten bada, egun guztia epaitegian pasatzen badu, erasotua izan dela frogatzeko beharrezko galdera guztiak erantzun baditu, nola liteke epaileak gisa horretara erantzutea? Ez dakit zein formakuntza jasoko zuen, baina tamalgarria da.

Formakuntza aipatu duzu. Zein dira epaileentzako gabeziak?

Bi gako nagusi daude: formakuntza eta hautaketa prozesua. Horrelako prozesuetan parte hartzen duten profesionalentzat ezinbestekoa izan beharko litzateke gaiarekiko kezka izatea, eta noski, beharrezko formakuntza jasotzea. Bestalde, uste dut fiskalek berebiziko garrantzia dutela halako kasuetan eta ez direla euren lana ondo egiten ari. Fiskaltzak zuzenbide estatua ordezkatzan du, eta beraz, biktimari. Baina EAEn behintzat ez dute behar bezala errepresentatzen. Bera da erasotua babesteko neurriak eskatu behar dituen urruntze aginduak, zigorrak...– eta biktimak ez du hori zertan jakin; biktimak gertatutakoa kontatu behar du, besterik ez. Horren adibide da Saholin monjearekin gertatu zena, bi emakume hiltzeagatik kondenatu zuten, baina bost edo sei emakume modu basatian erasotzeagatik ez zuen zigorrak jaso, eta hori fiskaltzaren errua izan zen. ■

“11 ERASO 12 ERANTZUN” MANIFESTAZIOA APIRILAREN 9AN

MANIFESTAZIO NAZIONALA
GASTEIZ
APIRILAK 9
BILBO PLAZA
13:00

11 eraso 12 erantzun Feministok prest!!

Vuestras violencias tendrán respuestas

Zumbareggaeton feminista. Foru plazan.

Gozpuztu zure amorrua kalejira. Alde zaharretik.

12:30 Kalejira Perkuneskekin. Foru plazatik.

13:00 MANIFESTAZIOA. Bilbo plazatik.

-Amairan, kalejira Rafa plazara.

-Traspasos Danza, Rafa plazan.

15:00 Bakaria, Landatxon.

16:30etik aurrera Landatxon.

Las Kapritxosas eta Feministalderen eskutik antzerkia.

Amarauna.

Sorpresa.

20:00etatik aurrera Gazietxean.

El Viruta.

Tremenda jauria.

DJ Tarantistak.

Maria egongo da!

Feminastrak.

Euskal Herriko Mugimendu Feminista

Gasteizen izango da manifestazio nazionala. Mugimendu feminista irailaz geroztik ari da prestatzen manifestazioaz gain egun osoko egitaraua. Mugimenduak baditu gutxienez lau arrazoi indarkeria matxistaren aurkako manifestazio nazionala prestatzeko, Zuriñe Rodriguez antolaketa taldekoak adierazi digunez.

Lehenik eta behin, 2015eko uda gogorra izan zen Euskal Herrian. Jai giroan, eta giro horretan ez zela ere, erasoak izan ziren.

Bigarrenik, mugimendu feministak indarkeriaren inguruko eztabaida soziala egiteko premia sentitzen du, indarkeria zer den hitz egiteko gu-neak eta garaiak aurkitzea. Jendartean ohikoa da pentsatzea emakumeen aurkako indarkeria hilketak, bortxaketak eta kolpeak direla. Indarkeriak molde asko ditu, eta horiek ezagutarazi nahi ditu mugimendu feministak.

Hirugarrenik, Rodriguezen ustez, mugimendu feminista kriminalizatzen da eraso bakoitzari erantzuten dion bakoitzean, “beti gaude jomugan”. Erasoei emandako erantzunez eztabaida sortzeko beharra sentitzen du mugimenduak, erantzuteko mila modu daudela azpimarratu nahi du, eta modu horiek gainera gaur egun erabili egiten direla. Denak dira zilegi, “eta erantzun bakoitzarekin patriarkatua ahultzen dugu”.

Bada laugarren arrazoi bat apirilaren 9an manifestazioa antolatzeko. Mugimendu feminista indartsu dago, “Gallardonon Abortuaren Legearena eta gero herri txiki, ertain eta handietan talde feministak lanean ari dira. Garai ona da, indartsu gaude eta indarkeriaren gaian aktore garrantzitsuak gara”.

GURE BEGIZ IKUSTEKO

Sintonizatu! Telebistan, Euskaltel Digitaallean edo webgune berrian: www.hamaika.eus

Hamaika
telebista